O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti
_______________ O.SH.Bazarov
“___” ____________2024 yil

Ro‘yhatga olindi № 05/05/0085
“27” iyun ____________2024 yil

GLOBAL IQTISODIY RIVOJLANISH

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000 - Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot.
Ta’lim sohasi:	310000 - Ijtimoiy va hulq atvorga oid fanlar.
Ta’lim yo‘nalishi:	60310100 - Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

Qarshi – 2024

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
CUSWR6	2024-2025	8	6
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Tanlov fani	O‘zbek		5

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	**Global iqtisodiy rivojlanish**	24	156	180

2.

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o‘qitishdan maqsad – global iqtisodiy rivojlanish bo‘yicha bilimlarning nazariy asoslarini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi - global iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, global darajada amal qiluvchi iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o‘rgatish hamda ularni amaliyotda tadbiq etish ko‘nikma va malakalari xususiyatlarini o‘rgatish va boshqalar kiradi.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. “Global iqtisodiy rivojlanish” fanining predmeti va vazifalari

“Global iqtisodiy rivojlanish” fanining predmeti, obyekti va subyektlari va usullari. “Global iqtisodiy rivojlanish” fanining umumiqtisodiy va mutaxassislik fanlari bilan bog‘liqligi, fanning vazifalari. Globallashuv jarayoni va uning bosqichlari. Globallashuvning turlari va uning jahon iqtisodiyotida namoyon bo‘lishi. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining vujudga kelishi va rivojlanishi. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining ko‘rsatkichlari.

2-mavzu. Jahon iqtisodiyotining hozirgi holati va milliy iqtisodiy mustaqillikning ta’minlanishi

Jahon iqtisodiyotining hozirgi holati. O‘tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlardagi iqtisodiy holatlar. Dunyo taraqqiyotidagi ijobiy o‘zgarishlar. O‘zbekiston Respublikasi milliy iqtisodiy mustaqilligini ta’minlashda jahon tajribasiga suyanish.

3-mavzu. Jahon iqtisodiyoti globallashuvining harakatlantiruvchi kuchlari, belgilari va shakllari. Jahon iqtisodiyotini globallashuv omillari va rivojlanish bosqichlari

Globallashuv jahon iqtisodiyoti baynalminalashuvining eng yuqori bosqichi sifatida. Global jarayonlarning milliy iqtisodiyot rivojlanishiga ta’siri. Globallashuv jarayonini harakatlantiruvchi omillar.

4-mavzu. Jahon iqtisodiyotining globallashuv muammolari va ularning guruhlanishi

Jahon iqtisodiyotida global muammolarning paydo bo‘lishi. Global o‘zaro bog‘liqlik jarayonining ziddiyatlari. Global energetik muammo va uni hal etish yo‘llari. Moliyaviy va iqtisodiy inqirozlar. Antiglobalizm fenomeni.

5-mavzu. Jahon iqtisodiyotini globallashuvi muammolarining oqibatlari va hal etish yo‘llari

Tashqi iqtisodiy munosabatlarning shakllanishi. Global iqtisodiyotga integratsiyalashuvni belgilovchi omillar. Milliy xo‘jaliklar o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish. Global iqtisodiyotga integratsiyalashuvda ishlab chiqarish va ilmiy-texnik hamkorlik. Globallashtirishdagi nuqsonlar. Jahon moliya tizimi globallashuvining mohiyati va uning oqibatlari.

6-mavzu. Globallashuv va xalqaro savdoning rivojlanish tendensiyalari

Global iqtisodiyotning shakllanishida xalqaro savdoning o‘rni. Global iqtisodiyotning shakllanishida xalqaro savdoning o‘rni. Global bozorlarning shakllanishi va ularning xususiyatlari.

Globallashuv sharoitida tashqi savdoni tartibga solish usullari. Xalqaro savdo dinamikasi va o‘zgarishlarining xususiyatlari. Xalqaro savdoda rivojlangan mamlakatlarning tutgan o‘rni. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida tashqi savdoning o‘rni. Mintaqaviy savdo bloklari doirasida xalqaro savdoni erkinlashtirish jarayonlari . Globallashuv sharoitida xalqaro iqtisodiy munosabatlarning xususiyatlari.Globallashuv va liberallashuv - xalqaro savdoning zamonaviy rivojlanish tendensiyasi sifatida.

7-mavzu. Global, mintaqaviy va milliy moliyaviy bozorlar

Global moliya bozorlarining shakllanishi. Xalqaro moliya tashkilotlari va ularning xalqaro moliya munosabatlaridagi o‘rni. Globallashuv sharoitida o‘tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlarda davlatning moliya siyosati. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida xalqaro moliya munosabatlarining o‘rni.

O‘zbekiston Respublikasining xalqaro moliya munosabatlardagi ishtiroki.Jahon moliya tizimi globallashuvining mohiyati va uning oqibatlari.Zamonaviy jahon xo‘jaligida moliya tizimining vazifalari va uni tartibga solish zarurati. Globallashuv sharoitida xalqaro moliyaviy bozorlar rivojlanishining asosiy xususiyatlari va unga ta’sir etuvchi omillar.

8-mavzu. Globallashuv sharoitida ishchi kuchi bozori va migratsiyasi muammolari

Jahon ishchi kuchi bozorining mohiyati va nazariy asoslari. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining asosiy yo‘nalishlari va migrantlarni o‘ziga jalb qiluvchi markazlar.Jahon iqtisodiyotida xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining dinamikasi. Jahon moliyaviy inqirozining ishchi kuchi bozoriga ta’siri. Globallashuv sharoitida O‘zbekistonning tashqi migratsiya jarayonlaridagi ishtiroki.

9-mavzu. Globallashuv sharoitida transmilliy korporatsiyalar

Transmilliy korporatsiyalarning mohiyati. Jahon iqtisodiyotida transmilliy korporatsiyalarning roli. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi davrida TMKlar faoliyati. Hududiy integratsiyalashgan muammolar. Shimoliy Amerika integratsiyasi va uning o'ziga xos xususiyatlari. Uch tomonlama bitimning (NAFTA) asosiy shartlari.

10-mavzu. Jahon iqtisodiyotini globallashuvi sharoitida iqtisodiy havfsizlik va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlash muammolari

Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining mohiyati va uning turlari. Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda tashqi omillarning roli. Tashqi iqtisodiy faoliyat va milliy manfaatlarga tahdidlar. Xorijiy investitsiyalarni jalb etish jarayonida iqtisodiy xavfsizlik. O'zbekistonning barqaror iqtisodiy rivojlanishida milliy xavfsizlikni ta'minlash. Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlik.

III. AMALIY MASHG'ULOTLAR BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Global iqtisodiy rivojlanish fanining predmeti va vazifalari
2. Jahon iqtisodiyotni globallashuvi konsepsiyalarining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va yo'nalishlari
3. Jahon iqtisodiyotni globallashuvining harakatlantiruvchi kuchlari, belgilari va shakllari. Jahon iqtisodiyotini globallashuv omillari va rivojlanish bosqichlari
4. Jahon iqtisodiyotni globallashuv muammolari va ularning guruhlanishi
5. Jahon iqtisodiyotini globallashuvi muammolarining oqibatlari va hal etish yo'llari
6. Globallashuv va xalqaro savdoning rivojlanish tendensiyalari
7. Global, mintaqaviy va milliy moliyaviy bozorlari
8. Globallashuv sharoitida ishchi kuchi bozori va migratsiyasi muammolari
9. Globallashuv sharoitida transmilliy korporatsiyalar
10. Jahon iqtisodiyotini globallashuvi sharoitida iqtisodiy havfsizlik va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlash muammolari

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi – o'qituvchining rahbarligi va nazoratida muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1	Antiglobalizm fenomeni

2	Global bozorlarning shakllanishi va ularning xususiyatlari
3	Global informatsion-texnolgik revolyusiya
4	Global energetik muammo va uni hal etish yo'llari
5	Global iqtisodiyotga integratsiyalashuvda ishlab chiqarish va ilmiy-texnik hamkorlik
6	Global moliya bozorlarining shakllanishi
7	Globallashuv jarayoni va uning bosqichlari
8	Globallashuv jarayonini rivojlanish yo'nalishlari
9	Globallashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlik
10	Globallashuvning afzalliklari
11	Globallashuv sharoitida mamlakatning milliy raqobatbardoshligini oshirish
12	Globallashuv sharoitida xalqaro iqtisodiy munosabatlarning xususiyatlari
13	Jahon iqtisodiyotida transmilliy korporatsiyalarning roli
14	Jahon iqtisodiyotining hozirgi holati
15	Umumjahon savdo tashkiloti va O'zbekiston
16	Jahon iqtisodiyoti globallashuvining ko'rsatgichlari tahlili
17	Globallashuvning turlari va uning jahon iqtisodiyotida namoyon bo'lishi
18	Moliyaviy va iqtisodiy inqirozlar
19	Jahon iqtisodiyoti globallashuvining vujudga kelishi va rivojlanishi
20	Jahon iqtisodiyotida xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining dinamikasi
21	Mintaqaviy savdo bloklari doirasida xalqaro savdoni erkinlashtirish jarayonlari
22	Globallashuv sharoitida xalqaro moliyaviy bozorlari rivojlanishining asosiy xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar
23	Globallashuv sharoitida o'tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlarda davlatning moliya siyosati
24	Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasining asosiy yo'nalishlari va migrantlarni o'ziga jalb qiluvchi markazlar
25	Xalqaro moliya tashkilotlari va ularni xalqaro moliya munosabatlaridagi o'rni.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar tayyorlash va uni himoya qilish tavsiya etiladi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

V. FAN O'QITILISHINING NATIJALARI (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

"Global iqtisodiy rivojlanish" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida bakalavr:

➢ Global iqtisodiy rivojlanish tushunchasi va asoslari, iqtisodiy rivojlanish omillari, iqtisodiy rivojlanish nazariyalari haqida tasavvurga ega bo'lish, global iqtisodiy rivojlanish nazariyasi asoslarini, iqtisodiy rivojlanish qonunlari, asosiy tushunchalar, iqtisodiy jarayonlarning xususiyatlarini bilishi va ulardan foydalana olishni ***biladi va ulardan foydalana oladi***

➢ Jahon iqtisodiyotni globallashuvining belgilari, omillari va rivojlanish bosqichlari, harakatlantiruvchi kuchlari va shakllari bilish, farqlash hamda tahlil qila olish, jahon iqtisodiyotni globallashuvi konsepsiyalarining shakllanishi qonuniyatlarini tushunish, yo'nalishlarini aniqlash, globallashuv muammolarining mohiyatini anglash va ularni guruhlash, muammolarning oqibatlari va hal etish yo'llarini ilmiy asoslab berish, global, mintaqaviy, milliy moliyaviy bozorlarning amal

	qilish mexanizmini tushunish, globallashuv sharoitida ishchi kuchi bozori va migratsiya muammolarining samarali echimlarini taklif etish, globallashuv va xalqaro savdoning rivojlanish tendensiyalari, globallashuv sharoitida transmilliy korporatsiyalar faoliyati, globallashuvi sharoitida iqtisodiy havfsizlik va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlash yo'nalishida qarorlar qabul qilish ***ko'nikmalariga ega bo'ladi.***
4.	**VI. TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA METODLARI:** • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish.
5.	**VII. KREDITLARNI OLISH UCHUN TALABLAR:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirishi zarur.
6.	**ASOSIY ADABIYOTLAR** 1. Mc Connell, Brue. Economics. 17th edition. Mcgraw-Hill/Irwin, USA, 2014; 2. N.Gregory Mankiw. Principles of Economics, 7th edition. Amazon, USA 2016; 3. Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. Economics. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA. 2015; 4. Huwart, J.Y. and L. Verdier (2013), Economic Globalisation: Origins and Consequences, OECD Insights, OECD Publishing; 5. Под обшей редаксией: В.Н.Зуэва. Глобалное экономическое регулирование: учебник. М.: Магистр, 2013; **QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR** 1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: "O'zbekiston", 2023 2. Н.А.Хашимова Антикризисное управление предприятием. Учебное пособие. – Т. "Тафаккур қаноти", 2016 - 284 3. Vaxabov A.V., Tadjibayeva D.A., Xajibakiev Sh.X. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. – Toshkent.: Baktria press, 2015. -584 b. 4. Inson rivojlanishi. Darslik. i.f.d., prof. Q.X.Abdurahmonov tahriri ostida. – T.: Fan va texnologiya, 2014. – 476 b.

	AXBOROT MANBALARI 5. http://www.ziyonet 6. http://www.stat.uz 7. http://www.norma.uz
7	**Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**
8	**Fan / Modul uchun mas'ul** **SH.A.Yuldosheva** – "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi assistenti
9	**Taqrizchilar:** **S.N.Xamrayeva** -QarMII, "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori. **X.S.Muxitdinov** –QarMII, "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori.